

Fyzický svět jako výraz duchovních účinků a bytostí

Pátá přednáška

Budapešť, 7. června 1909

Musíme teď trochu osvětlit poměry našeho fyzického světa v jejich vztazích k duchovnímu světu včera popisovanému, jímž člověk prochází mezi smrtí a novým zrozením. Kdo se pouští do duchovně-vědeckých pravd, pro toho je samozřejmé, že všechno, co se děje ve fyzickém světě, je výrazem duchovních účinků, skutečností a bytostí, takže v duchovním světě, v dévachanu, je třeba hledat základy všech našich fyzických událostí. Můžete se mě teď otázat: Je také naopak z našeho fyzického světa nějaké působení do světa duchovního? - Ano, a těmto vztahům nejlépe porozumíme při pozorování lidského života. Zde ve fyzickém světě se sprádají nitky od duše k duši, jak plynou z rozmanitých životních poměrů, navazují se pouta přátelství, lásky atd. A to všechno, co se tak navazuje od člověka k člověku, to je významné a podstatné nejen pro tento fyzický svět, ale je to důležité i pro svět duchovní. A může se říci, že čím zde byly tyto vztahy duchovnějši, tím významnějši jsou pro svět dévachanický. Když člověk zemře, pak i z těchto vztahů lásky a přátelství odpadne vše, co je na nich fyzického, a zůstává jen to duševně-duchovní. Tak např. ve vztahu mezi matkou a dítětem. Nejprve se sprádá mezi těmito dvěma vztah z přírodního základu, ten se poněmáhle zduchovňuje, a během času je tento původní přírodní základ něčím, co vlastně bylo jen příležitostí, aby se vytvořilo pouto mezi dvěma dušemi. Když člověk zemře, pak tento přírodní základ odpadne, ale co jako pouto se vinulo mezi duši a duši, to zůstává zachováno. A když před duši máte celý lidský rod Země, všechna uskutečněná pouta přátelství a lásky, musíte si představit tyto spojitosti jako velkou síť, jako mohutné tkanivo, a toto tkanivo je také skutečně přítomné v dévachanu. A když jasnovidec pohlédne z dévachanického stanoviska na Zemi, pak vidí toto tkanivo duchovních spojitostí. Tkanivo těchto duchovních spojitostí zase člověk nachází, když po smrti vstupuje do dévachanu. Je postaven do všech duchovních spojitostí, které sám utkal. Z toho také vysvítá odpověď na otázku: Vidíme v dévachanu zase své milované lidi? - Ano, vidíme je zase, a jsou osvobozeni od všech překážek prostoru a času, které jako závoj se kladou zde na Zemi přes všechny tyto vztahy. V dévachanu jsou duše navzájem před sebou samy. Poměr od duše k duši je mnohem niternějši než ve fyzickém těle a mnohem vroucnějši. Nikdy nemůže být v dévachanu pochybnost o tom, pozná-li zase jeden druhého, když jeden vstoupí do dévachanu dřív a druhý mnohem později, po dlouhém mezidobí. Opět poznat své milé není tam nijak zvlášť obtížné, neboť tam nese každý svou vnitřní duchovní bytost takřka napsanou na své duchovní tváři. Sám vyslovuje své jméno, a to mnohem přiléhavějšim způsobem než je možné zde, jako svůj vlastní základní tón -jak se říká v okultismu -jímž je také on sám v duchovním světě. Takové nerušené společné bytí milujících se lidí je teprve možné, když jsou oba v dévachanu. Přesto však nevládne pro netělesného člověka nějaké bezvědomí ve vztahu k tomu, kdo se ještě nachází na Zemi, může dokonce sledovat jeho konání.

Pozemsky-fyzické barvy a formy ovšem člověk jsoucí v dévachanu nevidí, pro- lože tam už nemá žádné fyzické orgány. Ale všechno ve fyzickém světě má v duchovní oblasti svůj duchovní obrazný protějšek, a ten je dříve došlým člověkem v dévachanu vnímán. Každý pohyb ruky ve fyzickém světě, neboť tomu předchází ať už vědomá nebo nevědomá vůle, každá změna na fyzickém člověku má svůj duchovní protějšek, který se může v dévachanu pozorovat.

Jsoucnost v duchovní oblasti není snad nějakým druhem snu nebo spánku, ale je naprosto vědomým životem. Pomyslete, že člověk přijímá v dévachanu vlohy a podněty, aby zůstal s milovanými lidmi v bližším svazku a v pozdějším vtělení je zase na Zemi našel. Je mnohonásobným smyslem pozemského vtělování, aby se uzavíraly stále intimnější svazky. Společné žití v dévachanu je přinejmenším stejně intimní, jako každý život tady. Spolucítění v dévachanu je mnohem energičtější než na Zemi. Bolest tam spoluprožíváte jako bolest svou vlastní. Na Zemi je více méně možné osobní štěstí na úkor druhých, ale v dévachanu je to vyloučené. Neštěstí, které by tam snad někdo někomu druhému připravil, aby sám byl šťastný, to by zpětně sršelo na něj samotného, a ten by skutečně na úkor druhého šťastný být nemohl. To je vyrovnávání, které vychází z dévachanu. Podněty k uskutečnění bratrství na Zemi přinášíte s sebou tam odtud. Co je v dévachanu samozřejmým zákonem, to se má uskutečňovat jako úkol na Zemi.

Ještě mnohé by se mělo říci o spojitosti duchovního světa a Země. Můžete to promyšlet a sami si pak zodpovědět mnoho otázek o opětém shledání a společném bytí s milovanými bytostmi v dévachanu.

Včera se řeklo, že má-li člověk v dévachanu vytvořený svůj praobraz, dostává se mu podnětu sestoupit zase dolů na fyzickou pláň, asi tak, jako když uzrála myšlenka a cítíte nutkání přepracovat ji v čin. Avšak to je řečeno napolo abstraktně. Co to je vlastně, co duši podnítí sestoupit zase do fyzického světa, co obzvláště jí k tomu dává podnět? Po čas kámalóky, kde si duše zvolna odvyká závislosti na fyzickém životě, přijímá v zážitcích neustále podněty zažehující její vůli, aby odstranila z cesty vývojové překážky. Sama na sobě dodatečně prožívá bolest a škodu, které druhým způsobila. V tomto prožívání bolesti druhých vzniká u ní podnět: To musíš napravit! - zatím podnět neuhasitelný. Tak bere duše z kámalóky do dévachanu krok za krokem s sebou podněty k vylepšování svých chyb. Ve vyšších světech je ještě mnohem větší možnost, aby něco, co vzniká, zůstalo přiměřeným způsobem uchováno. Když po kámalóce odložil člověk své astrální tělo jako třetí mrtvolu, pak se z něho vyloučilo vše, na čem Já“ ještě nepracovalo. Ale z toho, co on sám vsadil do světa jako překážky vývoje, zůstává v astrálním světě něco jako tkanivo. Člověk si skutečně sám dláždí cestu světem se všemi těmi formami, jež vyjadřují, že zapříčinil to nebo ono ublížení druhým. Když člověk tedy dokončil v dévachanu svůj pra- obraz a do něj vetkal vše, co vzal s sebou jako extrakt svého éterického těla z posledního vtělení, pak nastává určitý druh oplodnění. Pra-obraz je oplodněn tkanivem vlastních nevyrovnaných činů. Takže tím prvním, co se stane s duší, když dozrává v dévachanu, je to, že zakusí oplodnění něčím, co nazýváme její karmou. A tím dostává podnět k opětnému sestoupení na Zemi, aby co možno mnohé z dříve zapříčiněných škod vyrovnala. Duši oplodňují na konci dévachanu následky jejích vlastních činů. Teprve potom je úplně zralá k sestoupení do nového pozemského bytí.

Všude v astrálním světě vidí jasnovidce tyto duše, které se chtějí vtělovat. Prostorové a časové poměry astrálního světa jsou ovšem jiné než ty ve světě fyzickém. Taková duše se může pohybovat v astrálním prostoru obrovskou rychlostí, a zvláštními silami je hnána k místu, kde je pro tuto duši plozeno správně konstruované fyzické a éterické tělo. Vzdálenost jako mezi Budapeští a New Yorkem nehraje zde naprosto žádnou úlohu. Časové poměry přicházejí vůbec v úvahu jen potud, když se jimi mohou dosáhnout pozemské možnosti nejlepších podmínek vtělení. Této duši, vyhlížející jako shora dolů se rozšiřující forma zvonu, když proletuje astrálním prostorem, přichází vstříc ze Země fyzičnost, vytvořená sem z dědičné linie.

Ještě musíme trochu promluvit o tom, co duši zde dole přitahuje, a o tom, co se chce vtělit. Víte, že lidskému rozplození odpovídá jisté množství citových podnětů, více nebo méně duchovních podnětů lásky, milostné sympatie. Procesu rozplození předchází milostná sympatie, kterou vnímá jasnovidce jako sem a tam se vlnící astrální síly, jako střídavou hru astrálních proudů mezi mužem a ženou. Žije v tom něco, co jinak není, když je člověk sám. Společný život duší se vůbec vyjadřuje sem tam se vlnícími astrálními proudy. Každý příběh lásky je však individuální. Každé milování vychází ve střídavé hře ze zvláštní individuality. A tak se v tom zrcadlí, před celým pozemským oplodněním, před fyzickým aktem v milostném dychtění, v této střídavé hře se zrcadlí individualita, povaha bytosti, která opět sestupuje na Zemi. Takže se může říci: Už před fyzickým oplodněním začíná působit to, co sestupuje z duchovního světa. Přivedení muže a ženy k sobě dohromady je spoluurčováno duchovním světem. Zde spolupůsobí intimním, podivuhodným způsobem síly z duchovního světa. A co sestupuje dolů, co se ponořuje, to je vůbec od začátku poutáno k výsledku oplodnění. Naprosto tomu není tak, že teprve až po určité době se nějaká individualita s tím spojuje. Od okamžiku oplodnění patří tato dolů sestupující individualita k výsledku fyzického rozmnožování. Výjimky jsou ovšem i zde. V prvních dnech po oplodnění nepůsobí sice ještě tato přicházející duchovní individualita na vývoj fyzického člověka, aleje takřka u toho, je už spojena s vyvíjejícím se embryem. Zasaňování nastává asi od osmnáctého, devatenáctého, dvacátého a jednadvacátého dne po oplodnění. Zde pak už pracuje se vznikajícím člověkem to, co sestoupilo dolů z vyššího světa. Takže od počátku se připravuje, podle dřívějších schopností, ono jemné, intimní organické tkanivo, které je nutné, má-li lidská individualita používat jako nástroje fyzické tělo. Že je člověk jednotou, to pochází z toho, že nejmenší orgán odpovídá celému organismu, tj., že i to nejmenší musí být určitého druhu, aby takový mohl být celek, aby mohlo nastat to, že už od osmnáctého do jednadvacátého dne spolupůsobí lidské „já“ na utváření fyzického a éterického těla.

Jak dalece má zde vliv na utváření vznikajícího člověka to, co se rozmnožuje fyzicky, tedy co poskytují rodiče: ženský a mužský element? Přihlédnete-li k tomu, co je okultně-duchovně základem fyzičnosti, mnohému při tom porozumíte. Zde se přirozeně může načrtnout jen to podstatné. Kdyby se na lidském rozplození podílel jen element ženský, - uslyšíme, že dříve, před rozdělením pohlaví nastávalo rozplození bez mužského přičinění - kdyby tomu tak bylo ještě dnes, co by se pak stalo? Jak dalece je tedy ženství jako takové zúčastněno? Na to se teď chceme podívat. Kdyby do toho působilo jenom ženství, byl by další vývoj takový, že dítě by bylo v nejvyšší míře podobné svým předkům. Rodily by se jen stejně

utvářené bytosti. Generalizace, stejnorodost pochází z ženského elementu. Teprve rozdělením pohlaví nastala možnost, že se může rozvíjet lidská individualita. Neboť co způsobuje, že potomek vykazuje rozdílnosti oproti svým předkům, to je vliv muže. Mužský prvek specializuje. V ženském prvku, který reprodukuje stejný druh, se udržuje rod. Mužství dává individualitu.

Proto teprve také, až vzniklo na Zemi dvojí pohlaví, mohlo následovat postupné vtělování neboli reinkarnace. Teprve pak měl člověk možnost nějak na Zemi ztělesnit to, čím byl výsledek z dřívější. Že to, co se na Zemi odehrává, a co se musí vyvíjet a obohacovat od inkarnace k inkarnaci, co je individuální, že se to k sobě hodí, to je tím, že mužský a ženský prvek působí společně. Lidské „Já“ by dnes už nenašlo žádné vhodné tělo, kdyby všeobecný princip lidstva nebyl pozměňován mužským elementem, tj., kdyby se všeobecný typ nepřetvářel v individuální. Z ženského elementu působí v podstatě éterické tělo. V éterickém těle, v němž spočívají trvalé sklony, je podněcující síla ženského elementu. V něm je zakotveno, co je všeobecností, druhovostí. V éterickém těle ženy je dodnes protějšek toho, co se nachází venku jako duše národa, jako duch rasy. Duše národa a duch rasy se navzájem podobají. Máme-li na zřeteli, co jako duchovnost je základem oplodnění, tak musíme říct: Oplodnění jako takové není ničím jiným než jistým druhem umrtvení živých sil éterického těla. Již při oplodnění je vetkána smrt do lidského těla. Je to něco, co toto éterické tělo, které by se jinak do nekonečna rozmnožovalo, zatvrzuje, co je umrtvuje. Z ženské přirozenosti pocházející éterické tělo, které by jinak tvořilo jen kopie, je mužským vlivem zhušťováno a tím se tento vliv stává tvůrcem nové lidské individuality. Rozplozování spočívá v tom, že se rodí kopie ženského éterického těla. Tím, že se toto tělo oplodněním v jistém směru umrtví, ztvrdne, je současně individualizováno. A v umrtveném éterickém těle je ukryta formující síla, která vytváří bit na vzdělávání paměti. Proti tomu se někdy namítá, že příroda sama se stará o to, aby dávno před sedmým rokem dítě cvičilo paměť. To je správné, ale to je právě práce přípravná, co koná příroda. Oko dítěte je rovněž hotové od přírody už před narozením v těle matky, ale co by se stalo, kdybyste chtěli nechat na oči embrya působit sluneční světlo? Právě aby později mohlo sluneční světlo správně působit na oči, proto musí před narozením předem pracovat na oku příroda. Tak je tomu před fyzickým narozením i s jinými orgány. Příroda je zhotovuje předem, ale chráněny jsou zevním oblečením - matčinou schránou. A tak se má také pracovat na paměti dítěte do sedmého roku z přírody, aby pak od sedmého roku mohla být správným způsobem vzdělávána dál. A jak se má od této doby na paměť dítěte působit? Tak jako účinkuje příroda, když se dítě fyzicky narodilo.

Matčinu astrální schránu nosí člověk s sebou až ke čtrnáctému, patnáctému roku, až do pohlavní zralosti. Pak ji odhazuje, a tělo astrální se osvobozuje. Nastává takřka třetí zrození. Astrální tělo je nositelem lidského úsudku, lidské kritiky. Mělo by se ustoupit od názoru, že se má dítě dostat co možno nejdřív k samostatnému usuzování. Od sedmého do čtrnáctého roku je nutné shromažďovat pro život moudré bohatství paměti, aby v době, kdy se zrodí astrální tělo, byl stvořen pokud možno zralý a bohatý duševní obsah. Teprve potom má začínat usuzování. Dřívější metoda nechat učit násobilku prostě nazpaměť: $1 \times 1 = 1$ atd., což je metoda čistě pro paměť, měla by se významně upřednostnit před dnešní abstraktní metodou, kdy se na tak zvaném počítadle s červenými a bílými kuličkami násobilka

„dokazuje“. Tento způsob je rozhodně škodlivý. I zde platí totéž jako u malého dítěte. To rozumí řeči dlouho předtím, než samo umí mluvit. Tak se má také nechat dítě chtít usuzovat, když si už osvojilo dobré bohatství paměti pro éterické tělo, až vyvinulo jisté trvalé sklony a návyky. Je velmi důležité vyvíjet u dítěte citový život. Vděčnost, úcta a posvátná ostýchavost jsou city, které se v pozdějším životě projeví jako síla žehnání, vyzařující lidská láska. Vůbec nejsilnější podněty jsou dávány éterickému tělu náboženskými zážitky, pocitem přičlenění k božské duchovnosti, k celku světa. Abstraktní úsudek se má vyvíjet až v době, kdy se již učinilo měkkým a pružným, co plyne z éterického těla, aby se odvrátilo nebezpečí návyku abstraktního a neuctivého myšlení. Čím obraznější a symboličtější poznání se dítěti přinese, tím lépe. Citový svět se vyvíjí podobnostmi a symboly, zvláště pak tím, co se uvádí z příběhů charakterních lidí, a vnikáním do hlubin tajemství a krás přírody. Při tom má velký význam, jak se odpovídá na otázky dítěte. Na příklad k vysvětlení vzniku člověka, smrti a narození, ukázat na vznik motýla z kukly. Je to obraz pro duševnost člověka, který usiluje ven z fyzického těla. Přirozeně však, když to člověk dítěti říká, musí tomu sám věřit, jinak tomu nebude věřit ani dítě. Pro pravdivost takových obrazů se najdou odpovídající skutečnosti v přírodě všude. Okultista ví, že právě obraz motýla a kukly může sloužit jako symbol ději? mnohem vyššímu. Musíme se zase učit věřit tomu, co dnes abstraktní filosofie označuje za bajky a pohádky. Rovněž pohádka o čápovi, nebo písně jako „Let, broučku, let“ mohou být odhaleny ve svém plném smyslu. Taková pohádka se ve starých dobách nevymyslela k tomu, aby se dítěti lhalo, nýbrž byla vymyšlena někým, kdo věděl, že při narození sestupuje něco z duchovního světa. Později se bude právě tak dobře říkat: To byla lež, když v minulosti byli lidé, kteří se měli domnívat, že při vzniku nového člověka, při jeho narození, se neodehrává žádný jiný děj než fyzické spojení dvou lidí. To je pohádka, pohádka 19. a 20. století, my to už víme zase lépe! - bude se říkat v budoucnosti. A naši potomci budou pak doufejme rozumnější a shovívavější k našim slabostem, než my k slabostem našich předků.

Symbol je nejlepším způsobem k působení na astrální tělo. Až k vytvoření uvolněného astrálního těla se má pěstovat představa, a teprve potom úsudek. Proč je v přítomné době tolik lidí ve své duši lidmi bohužel zmrzačenými? Protože se příliš brzy naučili říkat k věcem své „ano“ a „ne“. V době až k pohlavní zralosti mají se učit uctívat velké vzory, velké procesy v přírodě, úsudek by měl zrát až mezi čtrnáctým a jednadvacátým rokem. Pak by také nebylo vypuštěno na lidstvo takové množství onoho druhu spisovatelů, kteří píší pod čarou i nad ní. Výsledkem těchto záhy usuzujících nezralých, ale spisujících lidí je mělký materialismus dnešní přítomnosti. Tento skrytý materialismus je mnohem horší než ten bojovný, vědecký. Váhu má určité mínění jen tehdy, když se opírá o duševní zkušenost. Usuzovat se musí člověk učit, - lidská mínění jsou také proto tak rozdílná, že se příliš brzy tvořila. Teprve s jednadvacátým rokem je zrozeno Já“, a od té doby až může přicházet v úvahu, aby člověk sám ze sebe usuzoval o světě. Teprve tehdy stojí před světem samostatně.

Dále pak, přibližně od jedenadvacátého roku až k osmadvacátému, se vytváří ještě to, co se nazývá duší pocitovou, a potom v časových úsecích sedmi let se tvoří duše rozumová a duše vědomá. Je proto okultním zákonem, že před pětatřicátým rokem není člověk s to něco na půdě okultismu dávat nebo něčeho dosáhnout. Tento pětatřicátý rok je zvláště velice důležitý. Připomenu vám Danteho, jeho vidění, jeho zření do duchovního světa, vypočtete si to, měl je ve svém pětatřicátém roce.

Kde žila okultní tradice, tam se vědělo, že takové cykly se vyžívají i v jednotlivém člověku. Vědělo se, jak u člověka, který sestupuje sem dolů, pracují duchovní síly, kde nastupují a jaký čas potřebují k správnému rozvinutí. Vědělo se, že všechn život je jednotný, je velkým celkem. Z tohoto náhledu se musí také utvářet spolužití lidské společnosti. Theosofie nás má učit, že moudrost musí přecházet v čin, v činnost sociální a do všedního dne bezprostředního života. Theosofie má tím větší cenu, čím méně zůstává abstraktní moudrostí, čím více proudí duší až do obratnosti ruky. Zručnost je pak jistým druhem fyzického výrazu světového ducha, je smyslovým výrazem spirituality.

GA 109